

Detre László

(1906 - 1974)

Detre László Szombathelyen született, 1906. április 19-én. Eredeti neve Dunst László volt. A nagy hírű *szombathelyi Premontrei Gimnáziumban* tanulva már középiskolás korában nagy érdeklődéssel fordult a matematika felé. Kiváló képességeit bizonyítja, hogy 1924-ben országos tanulmányi versenyt nyert matematikából. Majd a budapesti Pázmány Péter Tudományegyetemen matematikát és fizikát tanult. 1924-től az Eötvös Collegium diákja volt.

A Klebelsberg Kunó által létrehozott ösztöndíjprogram keretében 1927-től a berlini Kaiser Wilhelm (a mai Humboldt) Egyetemen folytatta, majd fejezte be tanulmányait. Oktatói között találjuk Albert Einsteint, Max Planckot és Paul Guthnickot is. Érdeklődése ekkorra már végérvényesen a csillagászat felé fordult, amit a csillagok térbeli eloszlásáról írt doktori értekezése is bizonyít.

1929-ben, 23 évesen, a Sváb hegyi Asztrofizikai Observatóriumba került, amelynek 1943-tól igazgatója lett. Ezt a tisztséget haláláig, 1974-ig töltötte be.

Detre László az 1930-as évek elején a változócsillagok kutatásával kezdett foglalkozni, majd az RR Lyrae-csillagok periódusváltozásait vizsgálta. E csillagtípusok változó periódusa egy napnál rövidebb, általában félnapos, és ezért jól megfigyelhető. Detre feleségével - szintén csillagász Balázs Júliával - mintegy negyvenezer felvétel alapján készítette el értékelésüket. Modelljük alapján a csillag forgási periódusa nagy pontossággal meghatározható.

Detre kiváló és szorgalmas megfigyelő volt Tudta, hogy a magyar csillagászat fejlesztése érdekében magashegyi, jól felszerelt intézetre van szüksége nemzetünknek. Már az 1950-es években elkezdte az Intézet piszkéstetői megfigyelőállomását kiépíteni. 1962-ben egy 60/90/180 cm-es Schmidt-távcsövet, 1966-ban egy 50 cm-es Cassegrain-teleszkópot helyeztetett üzembe Pizskéstetőn. A mátrai obszervatórium felszereltsége lehetővé tette a kutatási területek bővítését, a változócsillagok megfigyelésében pedig a munkamegosztás kialakítását. A Svábhegyen a periodikus, Pizskéstetőn pedig az irreguláris változócsillagok megfigyelésére rendezkedtek be. Mindkét kutatási területen azóta is nemzetközi hírű eredményeket érnek el.

A tudományos ismeretek terjesztésének elkötelezett híveként pályafutásának első felében Detre László rendkívül sokat tett a csillagászat népszerűsítéséért. A hazai szerzők közül őt tekinthetjük az első modern csillagászati ismeretterjesztő mű megalkotójának. Az 1939-ben megjelent Üzenetek a világűrűből (alcíme Kozmikus hatások a Földön) mind tartalmával, mind nyelvezetével nagyon magasra helyezi a léceket

Számos nemzetközi folyóirat szerkesztőbizottsági tagja volt. Nagy gondot fordított a fiatal csillagász-nemzedék képzésére is.

Ikergyermekai, Detre Szabolcs és Detre Zsolt az 1980-as moszkvai olimpián bronzérmesek lettek vitorlázásban, unokája Detre Diána szörfös.

Nevét egy kisbolygó is viseli. A Kulin György által felfedezett 1538 Detre nevű kisbolygót nevezték el róla. Eötvös Loránd Matematikai és Fizikai Társaság Detre László-díja is az ő emléket őrzi.

Források:

<http://www.konkoly.hu/staff/detre/100/kepek.htm>

http://hu.wikipedia.org/wiki/Detre_L%C3%A1szl%C3%B3_%28csillag%C3%A1sz%29

[http://www.vcse.hu/REGI/VEGA/vega/vega69/VEGA69.htm#_Detre_László_\(1906-1974\)BF%BDszl%EF%BF%BD](http://www.vcse.hu/REGI/VEGA/vega/vega69/VEGA69.htm#_Detre_László_(1906-1974)BF%BDszl%EF%BF%BD)

Természet Világa, 137. évfolyam 4. szám 2006. április

<http://tudosnapar.kfki.hu/historia/egyem.php?namenev=detre>